

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยมีการจัดแบ่งสหกรณ์ออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ สหกรณ์ภาคการเกษตร (สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ประมง สหกรณ์นิคม) และสหกรณ์นอกภาคการเกษตร (สหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์บริการ สหกรณ์ออมทรัพย์ และสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน) ซึ่งสหกรณ์ในประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นสหกรณ์ภาคการเกษตร จากจำนวนสหกรณ์ทั้งประเทศ จำนวน 7,743 แห่ง แยกเป็น สหกรณ์ภาคการเกษตร จำนวน 4,537 แห่ง และเป็นสหกรณ์นอกภาคการเกษตร จำนวน 3,206 แห่ง (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, ระบบทะเบียนสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร, 2553 : ออนไลน์) แต่เนื่องจาก สหกรณ์ภาคการเกษตร มีการดำเนินธุรกิจที่หลากหลาย เช่น ธุรกิจสินเชื่อ ธุรกิจซื้อ เป็นการจัดหา ปัจจัยการผลิตรวมทั้ง เครื่องอุปโภคบริโภค และธุรกิจขาย เป็นการจัดการรวบรวมผลิตผลของ สมาชิกมาจัดการจำหน่ายหรือแปรรูปออกจำหน่าย ซึ่งนอกจากธุรกิจที่สำคัญ 3 ประการดังกล่าว สหกรณ์ภาคการเกษตรยังจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีความมุ่งหมายที่จะ ให้สมาชิกขายผลิตผลได้ใน ราคาดี และเพื่อเสริมสร้างฐานะของสมาชิกและครอบครัวรวมทั้งชุมชน ทำให้การดำเนินงานและการบริหารงานของสหกรณ์ภาคการเกษตรมีความหลากหลาย และค่อนข้างยุ่งยากซับซ้อน โอกาส เกิดการทุจริตและผิดพลาดของรายการทางการเงินการบัญชีจึงมีได้ง่าย การที่ฝ่ายบริหารจะควบคุม การดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ จึงต้องอาศัยการควบคุมภายในที่ดีเป็น ส่วนช่วย ทั้งนี้เนื่องจากการควบคุมภายใน ตามมาตรฐานการสอบบัญชีรหัส 400 หมายถึง นโยบายและวิธีการปฏิบัติ ซึ่งผู้บริหารของกิจการกำหนดขึ้นเพื่อช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ของ ผู้บริหารที่จะทำให้เกิดความมั่นใจเท่าที่จะสามารถทำได้ว่าการดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างมีระเบียบ และมีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมถึงการปฏิบัติตามนโยบายของผู้บริหาร การป้องกันรักษาทรัพย์สิน การป้องกันและการตรวจพบการทุจริตหรือข้อผิดพลาด ความถูกต้องครบถ้วนของการบันทึกบัญชี และการจัดทำข้อมูลทางการเงินที่เชื่อถือได้อย่างทันเวลา ดังนั้นการควบคุมภายในจึงเป็นสิ่งที่ สำคัญยิ่งสำหรับการดำเนินงานของสหกรณ์ภาคการเกษตร

พื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 6 มีพื้นที่ครอบคลุม 10 จังหวัดภาคเหนือ ซึ่งมีขนาดใหญ่เป็นอันดับสองรองจากพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 1 ที่ครอบคลุม 11 จังหวัด แต่มีสหกรณ์ภาคการเกษตรในพื้นที่รับผิดชอบ จำนวน 535 แห่ง มากกว่าสหกรณ์ภาคการเกษตร

ในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 1 ซึ่งมีอยู่ จำนวน 390 แห่ง (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, ระบบทะเบียนสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร, 2553 : ออนไลน์) จากสถิติผลการจัดชั้นคุณภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์ภาคการเกษตรในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 6 ปี 2550 เปรียบเทียบกับ ปี 2548 พบว่าสหกรณ์ภาคการเกษตรที่มีระบบการควบคุมภายในอยู่ในระดับดีถึงระดับดีมาก ลดลงจากร้อยละ 76.81 เป็นร้อยละ 48.00 แต่สหกรณ์ที่มีระบบการควบคุมภายในอยู่ในระดับที่ควรปรับปรุงถึงระดับที่ต้องแก้ไข กลับเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 7.04 เป็นร้อยละ 17.54 (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, รายงานการจัดชั้นคุณภาพของสหกรณ์, 2549-2551) แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มปัญหาการควบคุมภายในเพิ่มขึ้นของสหกรณ์ภาคการเกษตรในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 6 ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความเชื่อถือได้ของข้อมูลทางการเงินการบัญชีที่นำมาใช้ในการบริหารงานสหกรณ์และใช้นำเสนอต่อสมาชิกและบุคคลภายนอก

สอดคล้องกับผลการศึกษา ของอนุสอน เทพสุวรรณ (2551) เรื่อง ปัญหาการควบคุมภายในทางการบัญชีของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดพิษณุโลก พบว่าสหกรณ์การเกษตรมีปัญหาการควบคุมภายในระดับมาก ในเรื่องการขาดความรู้ในการซื้อสินทรัพย์ถาวรประเภทเทคโนโลยีและมีปัญหาการควบคุมภายในในระดับปานกลางในเรื่องการทบทวนความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ ผู้ตรวจสอบกิจการปฏิบัติหน้าที่ตรวจสอบและติดตามการดำเนินงานของสหกรณ์ได้ไม่ครบถ้วนในการเก็บรักษาเงินสดไม่มีระบบการรักษาความปลอดภัยที่ดีและไม่มีการตรวจนับเงินสดคงเหลือประจำวัน ไม่มีการทบทวนหลักทรัพย์ค้ำประกันของพนักงานที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับเงินสด การจัดเก็บเอกสารไม่สมบูรณ์หรือไม่ได้จัดทำอย่างครบถ้วน การละเลยการตรวจสอบสินค้าคงคลังอย่างสม่ำเสมอ การสูญหายของสินทรัพย์ถาวร การละเว้นการตรวจสอบลูกหนี้เงินให้กู้และไม่มีแผนการติดตามแก้ไขลูกหนี้ค้างชำระ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุที่ทำให้ระบบการควบคุมภายในไม่มีประสิทธิภาพ และอาจก่อให้เกิดข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงาน หรือเป็นช่องทางที่ทำให้เกิดการทุจริตได้ และผลจากการศึกษาของ กุลธิดา โกฏิวิเชียร (2545) เรื่อง ปัญหาการตรวจบัญชีสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการควบคุมทางด้านเอกสารหลักฐานสหกรณ์ยังขาดระบบการจัดการที่ดี จัดเก็บเอกสารหลักฐานต่างๆ ไม่เรียบร้อยจึงมักสูญหายอยู่เสมอ การบันทึกบัญชีไม่เป็นปัจจุบันและไม่เป็นไปตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป ไม่มีการศึกษาระเบียบต่างๆ ที่ได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือไม่มีการปรับเปลี่ยนระเบียบให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป ซึ่งอาจทำให้เกิดข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงาน หรือเป็นช่องทางที่ทำให้เกิดการทุจริตได้

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง แนวทางการปรับปรุงการควบคุมภายในทางการเงิน และการบัญชีของสหกรณ์ภาคการเกษตรของพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 6 เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการปรับปรุงการควบคุมภายในทางการเงิน และการบัญชีของสหกรณ์ภาคการเกษตรของพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 6 อีกทั้งผู้บริหารสหกรณ์สามารถนำแนวทางที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขการควบคุมภายในของสหกรณ์ส่วนที่บกพร่องและไม่รัดกุม ให้ได้ข้อมูลทางการเงินการบัญชีที่มีประสิทธิภาพ ถูกต้อง ครบถ้วนและเชื่อถือได้ ไปใช้ในการบริหารงานของสหกรณ์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาแนวทางการปรับปรุงการควบคุมภายในทางการเงิน และการบัญชีของสหกรณ์ภาคการเกษตรของพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 6

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงแนวทางการปรับปรุงการควบคุมภายในทางการเงินและการบัญชีของสหกรณ์ภาคการเกษตรของพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 6
2. สามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงการควบคุมภายในทางการเงินและการบัญชีของสหกรณ์ภาคการเกษตรในส่วนที่ยังบกพร่องไม่รัดกุม

นิยามศัพท์

แนวทางการปรับปรุง หมายถึง การแก้ไข ทางปฏิบัติที่วางไว้เป็นแนวให้เรียบร้อยหรือให้ดียิ่งขึ้น

สหกรณ์ หมายถึง องค์การของบรรดาบุคคลซึ่งรวมกลุ่มกันโดยสมัครใจในการดำเนินกิจการที่เป็นเจ้าของร่วมกัน และควบคุมตามหลักประชาธิปไตย เพื่อสนองความต้องการและความหวังร่วมกันทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ของเหล่าสมาชิก

สหกรณ์ภาคการเกษตร หมายถึง สหกรณ์ที่ประกอบไปด้วย สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ประมง สหกรณ์นิคม ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่ผู้มีอาชีพทางการเกษตรรวมกันจัดตั้งขึ้น และจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลก่อนนายทะเบียนสหกรณ์โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกดำเนินกิจการร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพของสมาชิก และช่วยยกฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น

การควบคุมภายในทางการเงิน และการบัญชี หมายถึง การจัดองค์กร วิธีการและ มาตรการต่างๆ ที่นำมาใช้ในการป้องกันทรัพย์สินให้ปลอดภัยจากการทุจริตผิดพลาดทั้งปวง และ เพื่อให้ข้อมูลทางการเงินและการบัญชีมีความถูกต้องเชื่อถือได้ ระบบการควบคุมภายใน ทางการเงิน และการบัญชีที่ดีสามารถป้องกันสินทรัพย์ขององค์กรจากการทุจริตผิดพลาดและทำให้รายการทาง บัญชีถูกต้องและเชื่อถือได้ ส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตาม นโยบายที่ได้กำหนดไว้

พื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 6 หมายถึง พื้นที่ที่เป็นที่ตั้งของสหกรณ์ภาค การเกษตร ที่ผู้ศึกษาได้ทำการค้นคว้าอิสระ ประกอบด้วย 10 จังหวัด ดังนี้ พิษณุโลก สุโขทัย พิจิตร นครสวรรค์ กำแพงเพชร เพชรบูรณ์ ตาก แพร่ น่าน และอุตรดิตถ์

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved